УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство соціальної політики України

Національна соціальна сервісна служба України

Кіровоградська обласна військова адміністрація

Кіровоградська обласна рада

ПОДАННЯ
Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19[1] Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого виявлено порушення прав людини у діяльності Новомиргородського психоневрологічного інтернату (далі – заклад, інтернат, ПНІ).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в інтернатних закладах.

Усупереч наведеним вимогам законодавства, 18.11.2024 під час відвідування інтернату групою НПМ виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо їх усунення. Детальний опис виявлених порушень наведено у звіті, що додається.

Так, у порушення вимог пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності), та Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, у закладі відсутнє укриття, що може становити небезпеку для збереження життя підопічних та персоналу у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Адміністрація ПНІ, відповідно до пункту 5 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), несе відповідальність за створення належних умов для проживання у закладі та не повинна перекладати цю відповідальність на підопічних. Проте під час конфіденційного спілкування з підопічними групі НПМ стало відомо, що персонал закладу вимагає від підопічних їх особисті кошти на закупівлю будівельних матеріалів для проведення ремонтних робіт приміщень інтернату. Вимагання від підопічних грошових коштів на користь інтернату свідчить про зловживання персоналом закладу своїм службовим становищем.

У порушення вимог Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 року № 1173, облік коштів недієздатних підопічних, опікуном яких є заклад, не здійснюється, а саме закладом не формуються справи щодо використання коштів, які містять облікову документацію, звернення, акти, квитанції, товарні та касові чеки, копії виписок

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

із банківського рахунку, відкритого на користь вихованця/підопічного, про рух коштів за звітний період тощо.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) житлова площа на одну особу в окремих житлових кімнатах інтернату складає менше законодавчо встановлених норм.

В окремих житлових кімнатах відсутні необхідні меблі, зокрема тумбочки приліжкові, стільці тверді, столи обідні, шафи для одягу, що не відповідає вимогам розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857.

У порушення вимог пункту 5 Типового положення, керівництвом закладу не створено належних умов для проживання підопічних, матраци на ліжках окремих підопічних перебувають у зношеному стані, через що персонал підкладає під них дерев'яні щити. Зазначена конструкція є недопустимою в закладах соціального захисту населення, оскільки негативно впливає на стан здоров'я підопічних.

Санітарно-гігієнічні приміщення інтернату знаходяться в занедбаному стані та потребують проведення ремонтних робіт, зокрема у них пошкоджені стіни, несправне сантехнічне обладнання, відсутнє належне освітлення.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у частині першій пункту 34 Восьмої Загальної доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що заклади необхідно підтримувати у належним чином відремонтованому стані.

Під час відвідування баки для води у житлових приміщеннях були порожні, підопічні не мали доступу до чистої питної води.

У закладі ведеться медична документація за вільно вибраними формами («Історія хвороби», лист лікарських призначень), що є порушенням вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» та наказу МОЗ від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності».

Під час вивчення медичної документації встановлено, що підопічні не надають усвідомлену згоду на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлену згоду на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

№ 003-7/о), затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, що є порушенням статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

У порушення Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240, у закладі відсутній «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади».

Також групою НПМ встановлено, що підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «Клозапін» (Clozapinum), не проводяться періодичні гематологічні обстеження для попередження виникення гранулоцитопенії або агронулоцитозу, що порушує вимоги наказу МОЗ від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)».

У порушення пункту 4 розділу ІІ Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила), у приміщенні, де зберігаються лікарські засоби, відсутній термометр та гігрометр для здійснення контролю за температурою і вологістю повітря.

У порушення Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров’я, затверджених наказом МОЗ від 09.09.2014 № 635, у ПНІ виявлено лікарські засоби, термін придатності яких минув.

Також у порушення пункту 12 розділу ІІІ Правил у процедурному кабінеті продукти харчування та лікарські засоби зберігаються разом в одному холодильнику.

У порушення природоохоронного законодавства, яке регулює питання зберігання, перевезення та утилізації медичних відходів категорії «В», затверджених наказом МОЗ від 08.06.2015 № 325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами», закладом не укладено договір про надання послуг у сфері поводження з небезпечними відходами.

Всупереч вимог наказу МОЗ від 02.02.2024 № 186, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о).

У медичній частині ПНІ відсутні протоколи догоспітальної допомоги, форми та порядок ведення яких затверджені наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги».

Групою НПМ під час аналізу медичних карток підопічних встановлено, що лікування психофармакологічними препаратами тривалий час не змінювали та не корегували відповідно до стану здоров’я підопічних, що суперечить вимогам статті 4 Закону України «Про психіатричну допомогу».

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

У закладі відсутні клінічні протоколи надання психіатричної допомоги, що порушує вимоги статті 14[1] Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Групою НПМ встановлено, що у штатному розписі інтернату наявна посада лікаря-психіатра, проте у ПНІ відсутня ліцензія на медичну практику за вказаною спеціальністю, що порушує статтю 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Приміщення інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме: в коридорах житлових корпусів відсутні горизонтальні поручні з обох боків для полегшення пересування малорухливим особам; санітарно-гігієнічні кімнати закладу не обладнано поручнями або іншими пристосуваннями; дорожні покриття на території закладу не дають змогу без сторонньої допомоги пересуватися підопічним, які відносяться до маломобільних груп населення.

Групою НПМ під час відвідування встановлено, що окрема документація у закладі ведеться не державною мовою, що порушує частину першу статті 1 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Новомиргородським психоневрологічним інтернатом, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Кіровоградської обласної військової адміністрації.

2. Кіровоградській обласній військовій адміністрації, Кіровоградській обласній раді забезпечити:

вжиття заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності інтернату;

у межах здійснення контролю надати оцінку діям відповідних посадових осіб інтернату щодо вимагання працівниками закладу у підопічних грошей на закупівлю будівельних матеріалів для проведення ремонтних робіт приміщень інтернату, та вжити невідкладних заходів щодо їх усунення;

облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

проведення ремонтних робіт санітарно-гігієнічних кімнат закладу;

оновлення фонду наявного твердого інвентарю.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

3. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188^{40} Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування Новомиргородського психоневрологічного інтернату на 24 арк.

Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини **Дмитро ЛУБІНЕЦЬ**

Круцюк Антон 050 967 95 51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
№18457.2/24/39.2 від 30.12.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 30.12.2024 18:13
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400